

LATVIJAS KARA MUZEJA PUBLISKAIS PĀRSKATS PAR 2019. GADU

Latvijas Kara muzejs darbojās saskaņā ar Muzeju likumu, Latvijas Kara muzeja nolikumu (MK 18.12.2012. noteikumi Nr. 891 “Latvijas Kara muzeja nolikums”) un MK 21.11.2006., noteikumiem Nr. 956 “Noteikumi par Nacionālo Muzeju krājumu”. Muzejam ir divas teritoriālās struktūrvienības-nodaļas: “Ziemassvētku kauju muzejs” Jelgavas novada Valgundes pagastā un “Oskara Kalpaka muzejs un piemiņas vieta “Airītes”” Saldus novada Zirņu pagastā.

Muzeja darba pamats bija, atbilstoši Muzeju likumā noteiktajām muzeju darbības mērķiem un uzdevumiem, sagatavots darba plāns. Plāns noteica struktūrvienību uzdevumus un prognozējamus rezultātus rādītājus. Tā kā muzejs ir publiska kultūras iestāde un reflektē uz aktualitātēm kultūras, aizsardzības un izglītības nozarē, tad 2019. gada muzeja darba saturiskie un rezultatīvie rādītāji atšķiras no plānotā un pārsvarā pārsniedz plānoto.

2019. gada darba prioritātes bija Latvijas valsts simtgades un Neatkarības kara simtgades projektu īstenošana muzejā.

Pārskatu par darbu 2019 gadā, atbilstoši Muzeja likuma 10. panta otrās daļas 2. punktam, muzejs iesniedza Kultūras ministrijai, ievietojot to Valsts kultūras informācijas sistēmas vietnē Kultūras dati www.kulturasdati.lv. 2019. gadā muzeja darbības nodrošināšanai izlietoti 1 465 784 EUR.

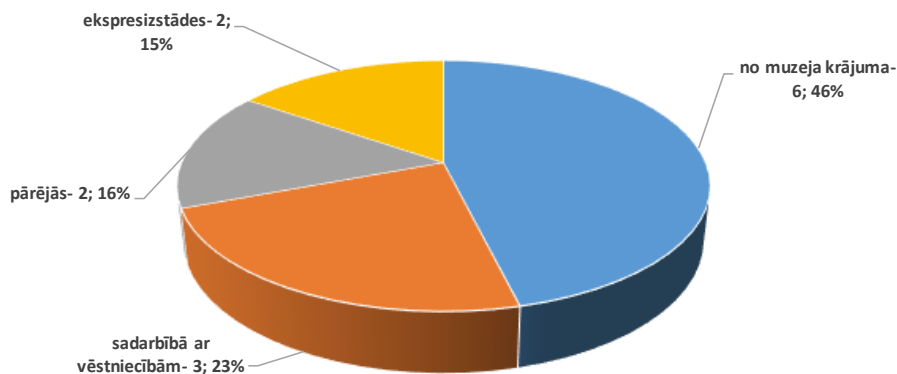
PĒTNIECISKAIS DARBS

Pamatekspozīcija un izstādes

Ekspozīcijas un izstādes ir galvenā muzeja komunikācijas ar sabiedrību forma. Tajās vēstures tēmas ietvaros tiek prezentēts muzeja krājums. Ekspozīciju un izstāžu izveidei, pamatojoties uz vēsturnieku sagatavotu satura koncepciju un plānu, tiek radīts attiecīgs mākslinieciskais koncepts, kā arī tam atbilstošs iekārtojums.

2019. gada 11. janvārī tika atklāta muzeja Latvijas valsts 100 gades programmā iekļautā pamatekspozīcijas sadaļa “Latvijas valsts izveidošana un Neatkarības karš 1918.-1920”. Muzeja un uzņēmuma Dd studio veidotā ekspozīcija Latvijas Muzeju biedrības 2019. gada konkursā saņēma balvu kā labākā gada ekspozīcija.

Izstādes

Tika izveidota un sadarbībā ar Latvijas vēstniecību Spānijā 2019. gada 6. septembrī atklāta plaša izstāde Toledo armijas muzejā “No zobena saule lēca. Latvijas armijai un valstij 100”. Informācija par izstādi tika atspoguļota Spānijas masu informācijas līdzekļos, kā arī veicināja vairāku rakstu par Latvijas vēsturi publicēšanu vietējos žurnālos.

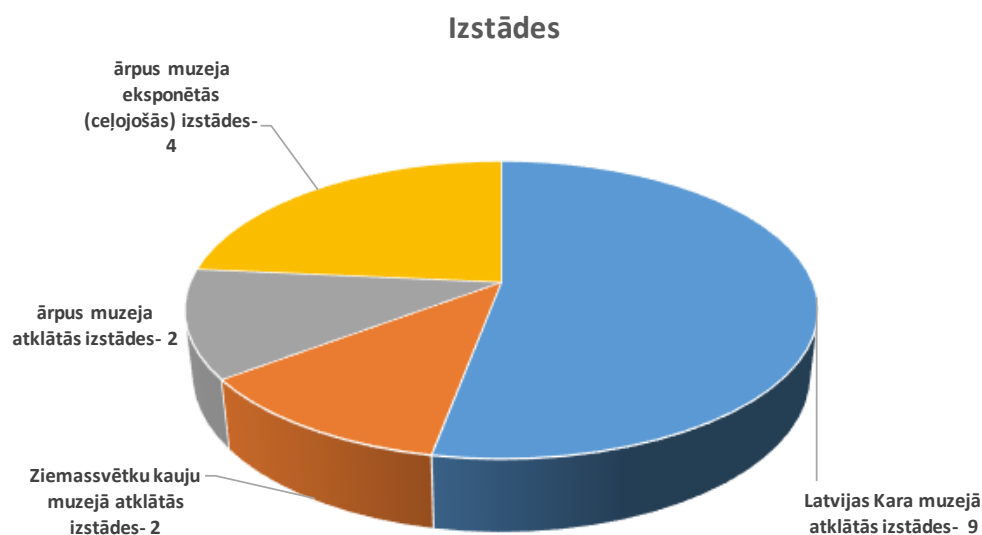
Turpinājās darbs pie izstāžu cikla “1417 vēstures mirkļi valstiskuma veidošanās ceļā”. Sagatavotas četras izstādes sadaļas par notikumiem Latvijā laikā no 1919. gada marta līdz 1919. novembrim. Izstādes latviešu un angļu valodā tika eksponētas muzeja ārtelpā. Tas nodrošināja izstādes pieejamību bez laika ierobežojuma, bet apmeklētāju skaitu nebija iespējams noteikt.

Sagatavotas divas izstādes par mūsdienu armijas tēmu. Muzejā eksponēta NBS formas tērpa piedurkņu uzšuvju kolekcija “Ko stāsta karavīra formas tērps”, kā arī foto izstāde par militārajām mācībām Latvijā laikā no 1993.- 2018. gadam.

Ziemassvētku kauju muzejā Pirmā pasaules kara latviešu strēlnieku Ziemassvētku kauju piemiņas pasākumam, izveidotas izstādes par karavīru un zemessargu sadzīvi.

Vairākas muzeja sagatavotās izstādes eksponētas citās institūcijās: Aizsardzības ministrijā “Latvijas valsts augstākie apbalvojumi un valsts simbolika (1918-1940)”, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā “Nosargāt brīvību. Lielbritānijas militārais un diplomātiskais atbalsts Latvijai 1918.-1920. gadā”, 2. Zemessardzes brigādē Kaugurmuižā “Ziemeļlatvijas brigāde un Latvijas armijas vienības Valmieras apkārtnē 1920.- 1940. gadā”.

Sadarbībā ar ārvalstu institūcijām muzejā eksponētas piecas izstādes, to skaitā Francijas institūta organizētā “Francijas un sabiedroto ieguldījums cīņā par Latvijas neatkarību (1918.-1921.)”.

Vēstures un krājuma pētniecība

Akadēmisko vēstures pētniecību turpināja Starpkaru nodaļas vadītājs K. Zariņš, izstrādājot promocijas darbu doktora grāda iegūšanai LU. Pētījuma tēma “Vācijas okupācijas politika Kurzemes guberņā (1915.-1918.)”. Studijas doktorantūrā uzsāka Otrā

pasaules kara vēstures nodaļas vadītājs J. Tomaševskis, Pētījuma tēma par latviešu partizāniem un paš aizsardzības vienībām Vācijas- PSRS kara sākumā. 1941. g.

Pabeigti un izdoti trīs darbi Latvijas Neatkarības kara 100 gades programmā: J. Ciganova grāmata “Latvijas armija”, krājuma katalogs “100 liecības par Latvijas armijas tapšanu”, autore B. Ekmane, ceļvedis “Pa bermontiādes vietām. Rīga, Zemgale, Kurzeme”, autors K. Pildiņš. Astoņi raksti sagatavoti Latvijas digitālajai enciklopēdijai (J. Ciganovs, D. Dedumietis).

Tika aktivizēta ilustrētu publikāciju par vēstures notikumiem, personībām un muzeja krājumu ievietošanu muzeja mājas lapā, kopumā publicēts 21 raksts, no tiem 14 raksti par Latvijas armijas ģenerāļiem (I. Maļihova). Sagatavoti 23 raksti par vēsturi citiem izdevumiem, 17 no tiem sarakstījis J. Ciganovs.

Konferences

Latvijas valsts 100 gades programmas ietvarā organizētas divas konferences. 2019. gada 10. jūlijā starptautiska konference par Latvijas Neatkarības karu un Latvijas armijas izveidošanos. 1918-1920. Daļa no konferences referātiem publicēti grāmatā. Sadarbībā ar Francijas institūtu, Igaunijas, Īrijas un Lielbritānijas vēstniecībām notika konference “Cīņa par Latvijas neatkarību un tās atzīšanu Eiropas valstu viedokļu krustpunktā” (2019. g. 7. oktobrī).

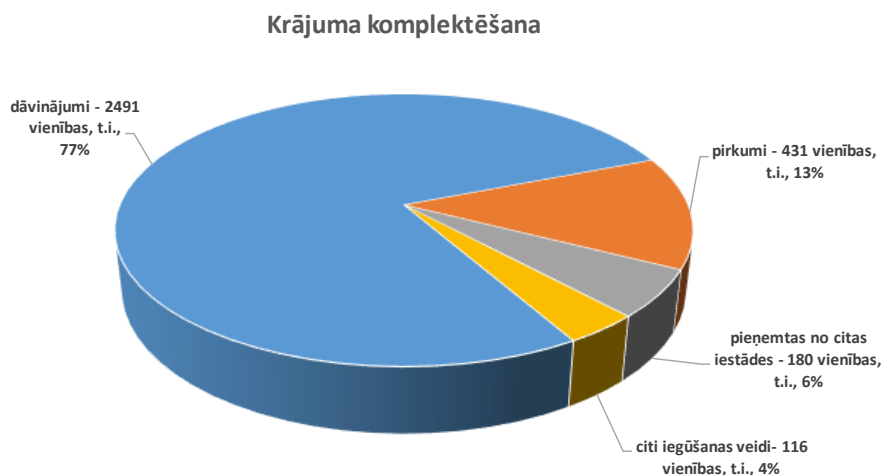
Latvijas Kara muzeja darbinieki ar referātiem piedalījušies citu institūciju rīkotajās konferencēs un semināros Latvijā un ārvalstīs (Lietuva, Ukraina, Polija, Rumānija), nolasot 17 referātus par Latvijas vēstures tēmām.

KRĀJUMA DARBS

Jaunieguvumi

Muzeja krājums, kuru veido kolekciju kopums, ir svarīgākais muzeja darbības resurss. Muzeja krājuma darbs ir reglamentētākā muzeja darba funkcija.

2019. gadā muzeja krājums papildinājies ar 3 218 krājuma priekšmetiem (2 834-pamatkrājumā, 384- palīgkrājumā). Palīgkrājuma lielu daļu veido mūsdienu vēsturi fiksējošās krāsainās fotogrāfijas, to nosaka Noteikumi par Nacionālo muzeju krājumu. Latvijas Kara muzeja krājumā tagad ir 359 144 krājuma vienības.

Lielāko daļu jaunieguvumu veidoja privātpersonu dāvinājumi- 2 491 vien., 431 muzeja priekšmeti bija pirkumi no privātpersonām. Muzejs, veicot mūsdienu norišu fotodokumentēšanu, ieguva 116 materiālus. Lielākais papildinājums ir fotogrāfiju kolekcijai- 1 006 un vēsturisko dokumentu kolekcijai- 818.

Vērtīgs vēstures avots ir muzejam dāvinātas trīs latviešu karavīru dienasgrāmatas. Divas no tām rakstītas Pirmā pasaules kara gados, trešā atspoguļo 1941.- 1942. g. notikumus. Fotogrāfiju vidū izceļama 1. Daugavgrīvas latviešu strēlnieku bataljona komandiera R. Bangerska 1916. gada fotogrāfija, vienīgais šī perioda R. Bangerska portrets muzeja krājumā. Iegūti 16 vācu karavīra A. Menkofa zīmējumi, kuros atainota Rīga 1918. gada vasarā un nopirkta 13 gravīras, kurās atspoguļotas svarīgākās kaujas Lielajā Ziemeļu karā 18. gs. pirmajā pusē. Tekstiliju kolekcija papildināta ar 1929. gadā darinātu 5. Rīgas aizsargu pulka Tomes nodaļas karogu.

Dāvinājumi saņemti arī no mūsdienu karavīriem. Majors E. Ozols dāvināja 67 priekšmetus, kas atspoguļo viņa dienesta gaitu NBS.

Vērtīgs papildinājums ieroču kolekcijai bija sešu šaujamo ieroču pirkums no kolekcionāra. Starp tiem ir Somijā 1935. g. ražota *Lahti L-35* pistole, kura tajā laikā bija labākā ziemas apstākļiem piemērota pistole.

Krājuma dokumentēšana

Krājuma dokumentēšana tika veikta normatīvos aktos noteiktajā kārtībā- sagatavoti dāvinājuma un pirkumu līgumi, priekšmetu uzskaites akti, veikti ieraksti inventāra grāmatās, priekšmeti signēti, sagatavota krātuvju dokumentācija. Veiktas esības un saglabātības pārbaudes tekstiliju, preses, dokumentu un fotogrāfiju kolekcijās, kopā pārbaudītas 52 345 vienības.

Turpināta krājuma finansiālā novērtēšana. Pārskata gadā ir novērtēti 19 890 priekšmeti, novērtējuma summa- 58 607,54 EUR. Turpināts darbs pie krājuma saglabāšanas elektroniskā formātā. Pārskata gadā digitalizēti 9 513 muzeja priekšmeti.

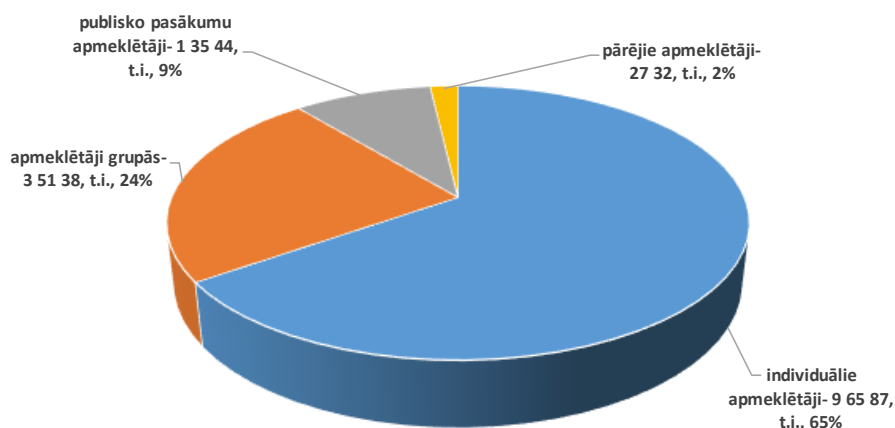
Pieejamība un izmantošana

Krājuma izmantošana un līdz ar to pieejamība sabiedrībai tika nodrošināta vairākos veidos. Latvijas Kara muzeja ekspozīcijās un izstādēs par Latvijas vēsturi eksponēti 6 599 kolekciju priekšmeti. Muzeja krājuma materiālus interesenti izmantoja kā avotu pētniecībai un projektu veidošanai (6 581 vien.), citiem muzejiem izstādēm deponētas 1 366 vien. Nacionālā muzeja krājuma kopkatalogu tika papildināts ar informāciju un attēliem par 9 370 muzeja priekšmetiem, kopkatalogā tagad ir pieejami apskatei 51 173 Latvijas Kara muzeja kolekciju priekšmeti. Kopumā 2019. gadā krājuma pieejamība un izmantošana tika nodrošināta 65 719 priekšmetiem jeb 18,3 % muzeja krājuma.

ZINĀTNISKI IZGLĪTOJOŠAIS DARBS

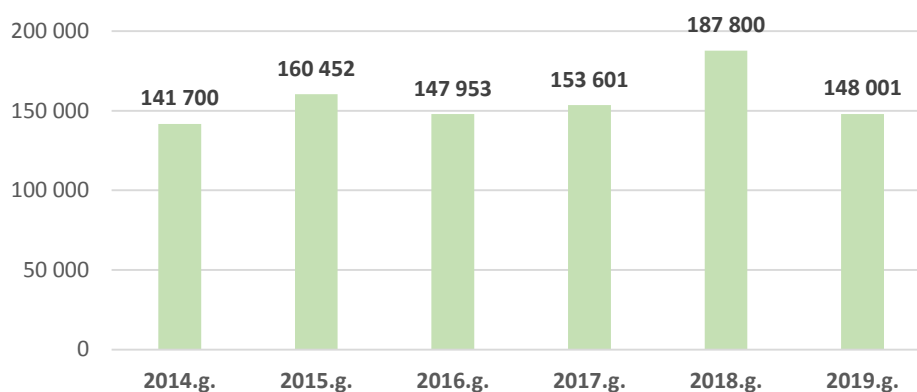
Pārskata gadā Latvijas Kara muzeju apmeklēja 148 001 cilvēki, t.sk. 13 256- Ziemassvētku kauju muzeju, 5 459- Oskara Kalpaka muzeju un piemiņas vietu "Airītes".

Muzeja apmeklētāji

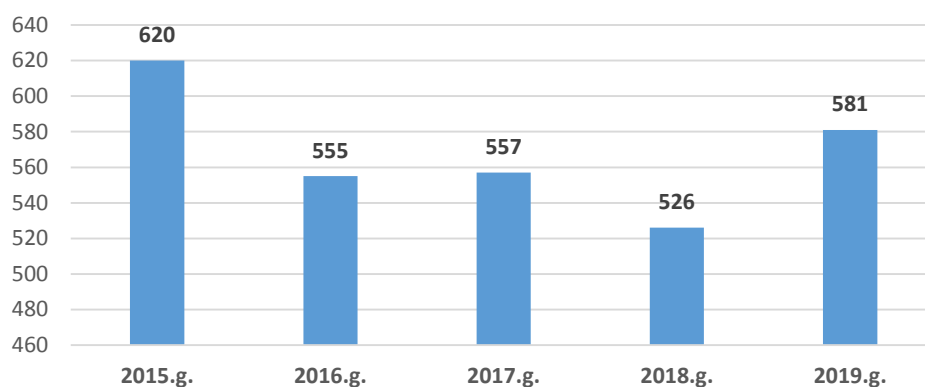
Apmeklētāju skaits, kurš bija pieaudzis valsts simtgades gadā, salīdzinot ar 2018. gadu ir samazinājies, neliels pieaugums ir Oskara Kalpaka muzejā. Apmeklētāju skaits samazinājies arī citos lielos vēstures profila muzejos. Tas galvenokārt saistīts ar apmeklētāju kritumu Muzeju naktī, jo Kultūras ministrija aicināja apmeklēt nelielos un ārpus Rīgas atrodošos muzejus.

Muzeja apmeklētāji. 2014.- 2019. gads

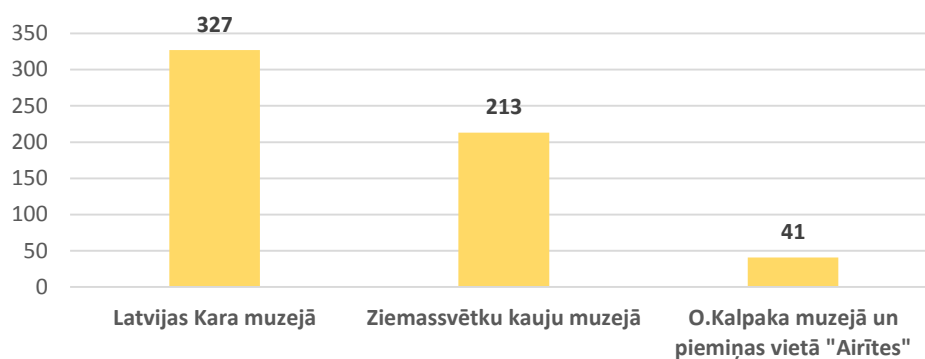

2019. gadā pieaudzis muzeja darbinieku apkalpoto ekskursiju skaits no 526 līdz 581. (Latvijas Kara muzejā- 327, Ziemassvētku kauju muzejā- 213, O. Kalpaka muzejā un piemiņas vietā "Airītes"- 41 ekskursija).

Ekskursiju skaits. 2015. - 2019.gads

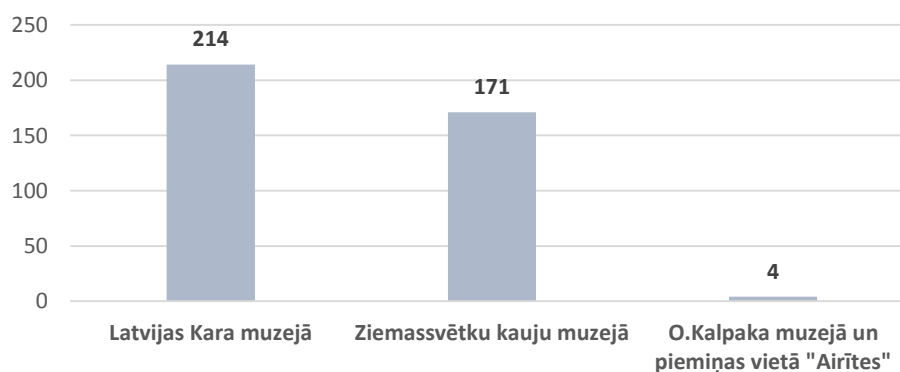
Ekskursijas

Palielinājās iedzīvotāju un ārvalstu pētnieku interese par dažādiem Latvijas vēstures jautājumiem un muzeja materiāliem, sniegtas 762 konsultācijas. Izglītojošo darbu veica visi muzeja pētniecisko nodaļu darbinieki.

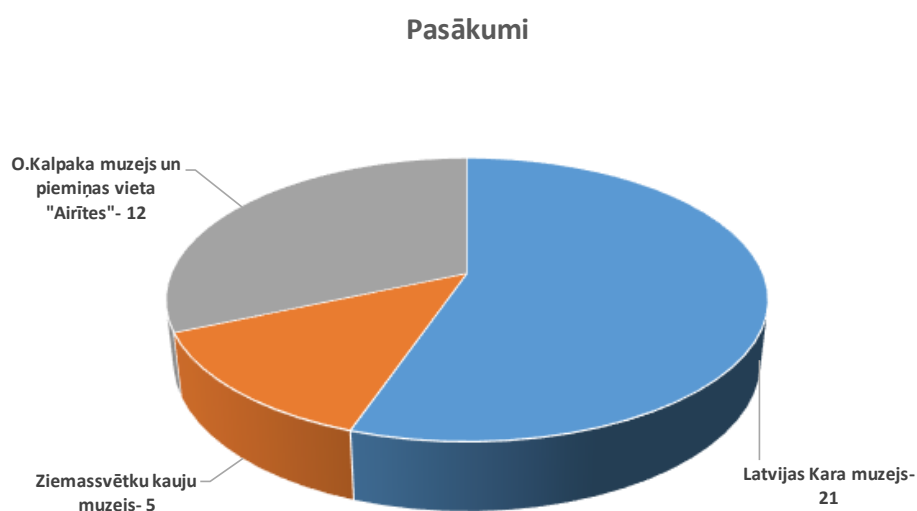
Palielinājies novadīto izglītojošo (muzejpedagoģisko) nodarbību skaits, kuras tiek piedāvātas projekta "Skolas soma" ietvaros. Muzeja darbinieki vadījuši 389 tematiskas nodarbības skolēniem: 214- Latvijas Kara muzejā, 171- Ziemassvētku kauju muzejā, 4- O. Kalpaka muzejā.

Nodarbības

Viena no pieprasītākajām nodarbībām Latvijas Kara muzejā joprojām bija nodarbība “Kā kļūt par karavīru”, to pasūtīja 81 grupa, otra pieprasītākā nodarbība bija “No Lāčplēša leģendas līdz Lāčplēša ordenim”- 46 grupas. Tika izstrādātas trīs jaunas nodarbības projektam “Skolas soma”, kuras atbilst kompetenču izglītības modulim un tiks iekļautas 2020. gada piedāvājumā. Turpinājās projekts- Rīgas sociālo dienas centru bērnu un jauniešu muzeja apmeklējums, to Latvijas Kara muzejs organizē sadarbībā ar Valsts policijas Rīgas reģionālo pārvaldi.

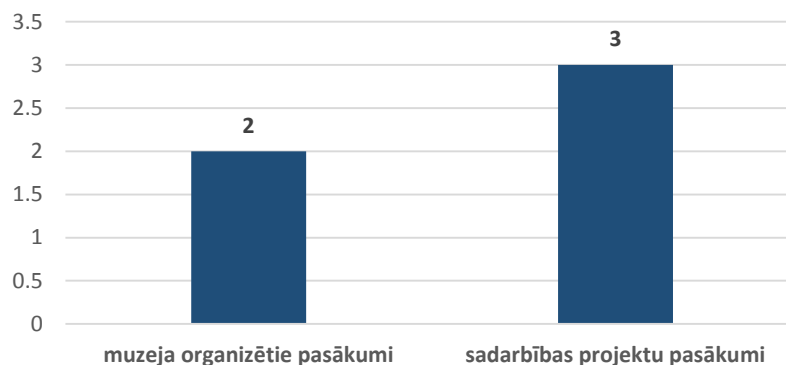
Plašākie muzeja organizētie pasākumi bija Muzeju nakts 18. maijā (apmeklētāji Rīgā Latvijas Kara muzejā- 5 685, Ziemassvētku kauju muzejā- 222, O. Kalpaka muzejā un piemiņas vietā “Airītes”- 482) un Lāčplēša Kara ordeņa kavalieru dzimtu saiets 9. novembrī (250 apm.). Oskara Kalpaka muzeja rīkotajā pulkveža O. Kalpaka piemiņas pasākumā “Airītes” piedalījās 435 cilvēki, Ziemassvētku kauju muzejā rīkotajā kauju piemiņas pasākumu apmeklēja 334 interesenti.

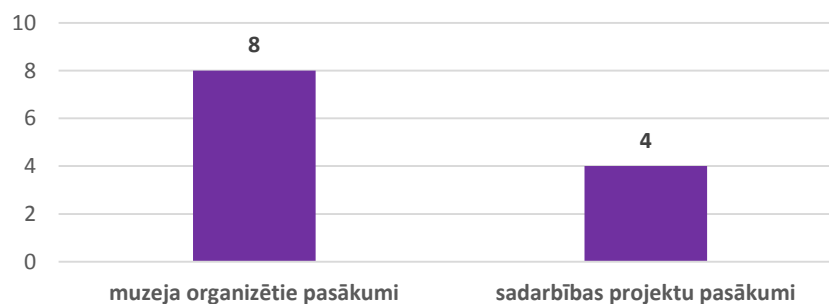
Valsts simtgades un Lāčplēša dienai veltītie pasākumi- lentīšu locīšana, koncerti, pasākumi bērniem un pieaugušajiem, pārgājieni risinājās vairākas dienas. Tajos kopumā piedalījās 11 649 cilvēki. Atzīmējams ir O. Kalpaka muzeja 17. novembrī rīkotais lāpu gājiens “No Kalpaka muzeja līdz Kalpaka laukumam Saldū”, kurā piedalījās 80 Saldus novada ļaudis.

Pasākumi- Ziemassvētku kauju muzejs

Pasākumi- O.Kalpaka muzejs un piemiņas vieta "Airītes"

Muzejs sadarbojās un atbalstīja citu ierosmes muzeja profilam atbilstošu pasākumu rīkošanā, piemēram Otrā pasaules kara dalībnieka Jāņa Blūma sarakstītās grāmatas “Pazudušā karavīra atmiņas” prezentēšana LKM, Oskara Kalpaka muzejā notika Jaunlutriņu amatiereteātra izrāde par vēsturi, Ziemassvētku kauju muzejā biedrības “Meža takas skrējieni” rīkotais skrējien “Patriots”.

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

Sadarbībā ar Slovākijas, Ukrainas, Polijas vēstniecībām tika eksponētas šo valstu sagatavotās izstādes. Polijas izstāde bija veltīta Otrā pasaules kara tematikai, Ukraina eksponēja fotogrāfes K. Fetisovas foto par notikumiem Ukrainā.

Plaša sadarbība bija ar Francijas un Lielbritānijas vēstniecībām, piedaloties un atbalstot šo valstu izstāžu un semināru projektus par sabiedroto līdzdalību Latvijas Neatkarības karā. No Lielbritānijas tika saņemta piemiņas zīme, kuru prezidents K. Ulmanis dāvinājis britu militārās misijas maj. Kīnanam.

Vērienīgs sadarbības projekts bija Latvijas Kara muzeja izstāde Spānijā, Toledo armijas muzejā. Muzeja darbinieki sadarbojušies ar ārvalstu zinātniekiem, piedalījušies zinātniskajās konferencēs.

INFRASTRUKTŪRA

2019. gadā atbalstītas muzeja ieceres Oskara Kalpaka muzeja un piemiņas vietas “Airītes” attīstībai. Tika izsludināts iepirkums saimniecības ēkas būvprojekta izstrādei. Turpināta muzeja stratēģijā noteiktā uzdevuma- krājuma glabāšanas apstākļu uzlabošana, iegādātas iekārtas vienai krātuvei.

FINANSES

2019. gadā muzeja darbības nodrošināšanai izlietoti 1 465 784 EUR. Sagatavoti un iesniegti Kultūrkapitāla fonda konkursam 5 projekti, atbalstīti 3, par summu 14 500 EUR.

Aija Fleija
Latvijas Kara muzeja direktore
aija.fleija@karamuzejs.lv
t. 67223303,
mob. 29448057